

DE PLATE

Tijdschrift van de Oostendse Heemkundige Kring, v.z.w. "DE PLATE"

Verantwoordelijke uitgever : O. VILAIN
Rogierlaan, 38
8400 OOSTENDE

4de jaargang, nr. 5, februari 1975

UITNODIGING TOT DE BUITENGEWONE ALGEMENE VERGADERING

Alle leden worden dringend opgeroepen tot de buitengewone algemene vergadering welke op dinsdag 25 februari 1975 om 19u30 in de toneelzaal van het Feest- en Kultuurpaleis doorgaat.

Dagorde : Enig punt : Wijziging statuten (zie bijlage in "De Plate" van januari j.l.).

Na de vergadering heeft de voordracht plaats van Armand Pien (zie de uitnodiging welke hieronder volgt).

U I T N O D I G I N G

Het bestuur van de Heemkundige Kring "De Plate" heeft de eer en het genoegen U uit te nodigen op de eerste voordracht van het nieuwe jaar, die zal doorgaan op

dinsdag 25 februari 1975

te 20u30, in de toneelzaal van het Feest- en Cultuurpaleis, Wapenplein, Oostende.

Het onderwerp : W E E R S V O O R S P E L L I N G N U.

De spreker : A R M A N D P I E N.

Er zijn weinig dingen die meer op de mens inwerken dan het weer. Het weer goed of slecht conditioneert zijn humeur en zijn gedrag, regelt zijn arbeidsritme, ordoneert op het land de opbrengst en op zee de vangst. Het weer bepaalde in sommige omstandigheden de loop van de geschiedenis.

Het weer en de daarbij horende weersvoorspelling heeft dan ook door de eeuwen heen een geheimzinnige aantrekkingskracht op de mens uitgeoefend. Hiervan zijn in volks- en heemkunde een massa voorbeelden aan te halen. Vroeger haalde de man op de straat, op het veld of op zee zijn weersvoorspelling uit een reeks weerspreuken die hem uit een ver verleden waren nagekomen. Nu gebeurt dit door zorgvuldig verzamelde gegevens die ons doorheen een computer een totaalbeeld brengen van het gebeuren dat zoveel invloed op ons heeft. Die gegevens worden ons om de twee dagen op het TV-scherm doorgespeeld door een bekende personaliteit van onze nationale BRT. Armand Pien voorstellen is dan ook water naar de zee dragen. Maar niet alleen is hij een gekende TV-vedette, maar eerst en vooral een wetenschapsmens en daarbij een uitstekend voordrachtgever. Kom U daarvan overtuigen op deze voor Oostende enige avond. Hoe het met het weer en de weersvoorspelling tegenwoordig in zijn werk is komt hij ons op 25 februari aanstaande uit de doeken doen. Zoals altijd is de toegang kosteloos en vrij en zijn ook de niet-leden van harte welkom. Iedereen op deze avond op post in, let wel op de TONEELZAAL van het Feest- en Cultuurpaleis.

BEHEERRAAD

De algemene statutaire vergadering van 25 januari j.l. gaf volgende uitslag bij de verkiezingen van de Beheerraad.
Uittredend en herverkiezbaar : A. Van Iseghem, Fernand Boehme, Jozef Klausling, Emiel Smissaert en Jeanne Valkenbörg.
Nieuwe kandidaten : N. De Taeye-Snyckers en Leon Hollevoet.
Daar er niet meer kandidaten dan plaatsen waren, werden alle kandidaten bij handgeklap verkozen.

VEILING

De veiling kende dit jaar een onverhoopt succes. Enkele prijzen die behaald werden : Vlietinck : Het oude Oostende en zijn driejarige belegering : 7000 Fr. Hetzelfde werk, doch geschonden en onvolledig : 2000 Fr. C. Loontjens : Le fort Napoléon : 1700 Fr. Plan uit boek Bowens : 1500 Fr.
Zoals men ziet kan men voor de vierde veiling, welke in januari 1976 zal plaats hebben, het beste verwachten.

MOTIE DOOR DE ALGEMENE VERGADERING GESTEMD

De Oostendse Heemkundige kring "De Plate" in algemene vergadering bijeen op 28 januari 1975 vraagt de tussenkomst van de werkgroep "BOUWKUNDIG ERFGOED" bij de hoogste instanties om een einde te maken aan de afbraakwoede die sedert 30 jaar onze stad teistert. Zij vraagt een bijzondere aandacht voor de Koninklijke Galerijen, die ondanks alle geruststellingen van hogerhand met verminking of verdwijning bedreigd worden.
Zij vraagt dat de projecten met betrekking tot dit enig kunstwerk uit de glorie tijd van Oostende geschrapt worden en dat de Koninklijke Galerijen in hun oorspronkelijke staat bewaard blijven en dat ze voor verdere verwaarlozing zouden behoed worden.
Zij vraagt dat de werkgroep onverwijld stappen zou aanwenden bij de Koninklijke Commissie voor Monument- en Landschapszorg opdat de Koninklijke Galerijen integraal zoals ze in 1905 gebouwd werden geklasserd zouden worden.

BOUWKUNDIG ERFGOED "Red Oostende"-actie

Wil u er meer over weten, kom dan naar de filmvertoning die doorgaat op
maandag 10 maart 1975 te 20 uur
in de Conferentiezaal van het stadhuis.

Op het programma "EEN TOEKOMST VOOR ONS VERLEDEN." (film) gevolgd door een discussie.

Toegang vrij.

Wij rekenen stellig op onze leden.

KAKEN en KELEN

Nog zo'n delicatessie uit de visserskeuken die in zijn oorspronkelijke vorm verloren ging. Het gaat hier om de K A K E N, de zg. wangen uit de kop van de kabeljauw, ook wel K I B B E L E N genoemd. Het zijn de spieren tussen de bovenkaak en oog.

De K E L E N daarentegen is het visvlees van de onderkaak. Dit heeft de reputatie veel fletser te zijn dan de kaken en wordt dan ook minder gegeerd.

Onze oude IJslandkolders sneden vroeger de Kaksjes en Keeltjes uit de kabeljauwskoppen, gedeeltelijk voor onmiddellijke consumptie waarna de rest in een apart vat werd ingezouten. Kaksjes en keeltjes was dan ook een schotel die bijna dagelijks op de boordmenu stond. Zij werden gebakken in vistraan. Het eigenaardige van die baktraan was dat het schip een uur boven de wind naar het goedge stonk, maar dat de vis er helemaal niet naar smaakte. De ingezouten kaksjes en keeltjes werden aan de wal verkocht voor drinkgeld. Later, toen de zoutevaart reeds tot het verleden behoorde en de dagelijkse menu al wat gevarieerder was geworden bleef de schotel, licht gewijzigd in de bereidingsvorm, bestaan. Zo gingen voor de oorlog de vissers die op Spanje, Portugal en Marokko voeren voor de afreis naar de pakhuizen van de "Pescator" achter een "benne" kabeljauwskoppen. In de opreis werden dan de kaksjes en keeltjes uitgesneden en licht gebakken, met de deksel op de pot.

Groter, maar even heerlijk zijn de kaken van de tonijn, maar dan gebakken "a la plancha" dwz op de hete plaat met toevoeging van wat olijfolie en een fijngesnipperd teentje look.

Tegenwoordig worden de KAKEN EN KELEN met been en al uit de kop gesneden en in sommige viswinkels te koop aangeboden. Prijs ongeveer 30 F het kilo. 2 kg. kaksjes geven ongeveer $\frac{3}{4}$ kg. van het fijnste visvlees, waarmee U in een "koede plat" alle eer zult halen. 20 minuten laten koken met een telloor in de pot, kwestie van het visvlees bij elkaar te houden en er de beentjes gemakkelijk uit te halen.

Smakelijk.

J.B. Dreesen.

"NUT en VERMAAK" Koninklijke Toneelkring te Oostende

nodigt U vriendelijk uit tot een oergezellige toneelavond die doorgaat op

zaterdag en zondag 1 en 2 maart 1975

op het programma DE LANGE DEEMSTERING van Athelbricht Little.

regie : Albert Menu.

doek : normaal uur.

Een kassesteen en enkele planken.

Al ben ik een stadsbewoner toch bezitten we een grote tuin. Voor ons plezier en onze maag, kweken we daar wat groenten. Al het onkruid wordt op een "vuilhoop" gegooid en voor de winter bedekt met wat aarde.

Tijdens het uithalen van die aarde stootte ik op een halve meter diepte op een kassesteen en verder nog wat planken. Het grondvlak van de kassesteen is een vierkant met 14 cm. zijde. De hoogte bedraagt 12 cm. Aan de zijden hangt er precies een soort cement waarin nog schelpstukken zitten. De vorm stemt niet overeen met onze huidige kasseistenen, noch die van de straat noch die van de voetpaden.

De planken vertonen voegen en zijn nagenoeg helemaal vergaan. Slechts een stuk van ongeveer een meter lang en een cm. dik is nog tamelijk stevig. Hoe dat daar terecht gekomen is weet ik niet. In de grondakte is niets terug te vinden van een woning of wat ook. Mijn vader denkt dat, toen grootvader de grond kocht in - 1920, daar een steenbakkerij haar kleigronden had.

Wij wonen in de Plantenstraat (Tennis) juist naast de bierdepot Devos. De straat is bebouwd geworden rond de jaren 1920. Enkele jaren terug heeft men daar een huis afgebroken dat aan de tuin grensde. Ik twijfel er echter sterk aan dat die kassesteen daar dan terecht gekomen is. De vorm stemt niet overeen met de huidige kasseistenen in de straat en de gevonden steen zat trouwens veel te diep.

Wie kan ons helpen dit raadseltje op te lossen ?

Standaert Ronny
Plantenstraat, 34
8400 OOSTENDE

"De Plate" doet een oproep aan de oudere leden die de omgeving van de huidige Plantenstraat goed gekend hebben om aan dit kasseiraadseltje een oplossing te geven. Alle mogelijke veronderstellingen zijn goed. Zend ze ons.

CHARLES GIRAULT

De Koninklijke Galerijen, waarover nu in de laatste tijd veel spraak is, werden in 1905-1906 gebouwd volgens de plannen van de Franse architect Charles Girault.

Deze bouwkundige had de Prijs Van Rome behaald en werd door Koning Leopold II voor dit reusachtig werk aangeduid.

Charles Girault was geboren in 1851 en stierf in 1932. Hij was de bouwmeester geweest van de tentoonstellingszaal "Le Petit Palais" nabij het Champs-Élysées. Ook de crypte Pasteur in het Instituut Pasteur te Parijs en de tribune van Longchamp zijn volgens zijn plannen gebouwd geworden.

DE VRIJE VISSERIJSCHOOL EN PASTOR PYPE

Deze school was de laatste die, na de tweede Wereldoorlog, nog te Oostende bediend werd door de Broeders van Liefde.

In 1887 had Broeder Norbertus de visserskinderen reeds in één klas ondergebracht in de Vincentiusschool. Paster Pype, toen nog onderpastoor in de Kapucijnenkerk liep met plannen rond om een dergelijke visserijschool op te richten.

Hiertoe was hij aangemoedigd geweest onder meer door een besluit van de Provinciale Raad (20 juli 1888). Samen met Broeder Norbertus besloot Paster Pype de school te beginnen.

Ze kende op korte tijd een grote bloei, werd zeer gunstig beoordeeld door de overheid en verkreeg bekendheid in het buitenland.

In 1899 was de toeloop zodanig dat moest uitgezien worden naar nieuwe en groter lokalen.

Reeds in 1891 werden praktische lessen gegeven in behandeling van de "donkey" stoomspil voor inhalen van het net aan boord van zeilschepen. In 1906 werden lessen gegeven over ontplofingsmotoren, wat aanzienlijk bijbracht tot de toepassing van deze drijfkracht in de visserij en naderhand tot de grote bloei van de visserij.

Naast de school, richtte Paster Pype een laboratorium op voor onderzoek van de zee (samen met Prof. G. GILSON) en werd een rijk voorzien museum samengesteld.

Dit museum met bibliotheek werd onlangs verkocht aan ... Antwerpen !

De visserijschool bleef onder de leiding van de Broeders van Liefde tot 1950, toen de laatste Broeder Annobert, die sinds 1.1.1923 aan de school zijn beste krachten had besteed, samen met Broeder Ezechiël onze stad verliet, daar zij overgeplaatst waren naar een school in Oost-Vlaanderen.

Jef Klausling.

OUDE DRAAIORGELS TE OOSTENDE

Twee jaar geleden, ter gelegenheid van de "Oostendsche bruiloft" op het Pauluspleintje en de Grote Markt (jammerlijk uitgeregend ...) en de braderie op de "boulevard" was er het draaiorgel te bewonderen dat vroeger nog gestaan had in de zaal "Mon Plaisir" op de Torhoutsteenweg.

Het orgel behoort toe aan de firma HOOGHUYS, thans wonende te Zeebrugge. Te Zeebrugge bevindt zich nog een ander oud oostends draaiorgel, namelijk de "HOOGHUYS CONDOR".

Het werd in 1910 te Geeraardsbergen gebouwd door Leon Hooghuyts voor rekening van Paul Beauprez, uitbater van de zaal "De Zonnebloem" op het Hazegras te Oostende. Het was een orkestorgel met 85 toetsen.

In 1919 werd het orgel eigendom van Th. Versyp, uitbater van de zaal "Eldorado" op de Vismarkt te Brugge.

In 1923 werd het orgel uitgebreid tot 97 toetsen voor rekening van Em. Maeseman uit Elverdinge. Tijdens de volgende crisisjaren werd het opgeborgen in een garage te Ieper en nadien ontdekt door Charles Hooghuyts, zoon van Louis. Het werd geheel gerestaureerd en uitgebreid tot 100 toetsen.

Het orgel bevindt zich thans te Zeebrugge. Voor wie het zich mocht interesseren, er is een fonoplaat DECCA LPD 221-X 345 op de markt met een uitstekend repertorium van dit orgel.

Wie kan er nog meer vertellen over oude danszalen en draaiorgels te Oostende? Allez, oude oostendenaars, ge moet nu niet meer beschaamd zijn om te vertellen waar ge met uw eerste lief in de tijd hebt gedanst.

Jef Klausing.

WEERSPREUKEN UIT DE OUDE DOOS

- Den kouden Vorst, Benouwt de Borst.
- In Februarius is het Weder genegen, Tot Sneeuw en Regen.
- De hedendaegsche Maertsche-buyen, Zullen de Doode-klok doen luyen.
- In Aprilis is 't Weder niet gesint, Dan eens Regen, dan eens Windt.
- By helder Zonne-schyn en goeden Herfst, Siet toe dat gy de Boomvrucht derft, Op dat gy niet uw'Broek en verft.
- In October-tyd wat Zonne-schyn, Avanceert den Ougst van Wyn.
- Vuyl weder sonder Zonne-schyn, Zal broeyen Gicht en Flerecyn.
- Nevel in den morgen-stond, Voor oude lieden niet gezond.
- Boreas zal hem laeten hooren, en menig Schip ten gronde booren.

Den 20 Januarius 1772.

JAN DEMOL.

Johan WINKLER (1840-1916), een Nederlands taalkundige, bracht in 1882 of 1883 een bezoek aan Brugge, Kortrijk en Oostende. Zijn indrukken schreef hij neer in het opstel "Land, volk en taal in West-Vlaanderen", opgenomen in het boek "Oud Nederland" ('s-Gravenhage, Charles Ewings, 1888). Zijn bezoek aan Oostende wordt hier in verkorte versie getrouw weergegeven.

E.S.

... Het heerlike, het schoone, het behagelike, het vroolike, het levendige Oostende ! Noord-Nederland heeft geene enkele plaats die met Oostende vergeleken worden kan. In hooftsaak, ja, is Oostende eene badplaats en visschersplaats als Scheveningen. Maar Scheveningen en Oostende mogen op éénen dag niet genoemd worden, zoo groot is het onderscheid. Oostende is als de koningin onder alle badplaatsen aan de Noordzee, en Scheveningen maakt, by Oostende vergeleken, eene armzalige vertooning. Scheveningen heeft niets dat halen kan by den geheel eenigen "Zeedijk" van Oostende. En de villa's op de scheveningsche duinen, de koffi- en eethuizen aldaar, met de gasthoven ingesloten, zijn bescheidene "optrekjes", zijn herbergjes, vergeleken by de prachtige gebouwen, die te Oostende aan den Zeedijk staan.

Oostende is eene stad van ruim 18.000 inwoners, en volkomen als Scheveningen, in het duin gelegen en aan het strand. De stad heeft een zeer nieuwerwetsch voorkomen, ook door hare regelmatige, elkanderen in rechte lynen snydende straten, haar mim vierkant marktplein, en het volkomen gemis aan oude gebouwen. Ik zag te Oostende geen enkel huis dat my ouder toescheen als 100 of 150 jaren, met uitzondering van de hoofdkerk, die er als eene groote dorpskerk uitziet, en van den toren, enkel maar den toren van het raadhuis, die zyne bruinrode muren gelukkig nog onbesmet en onbesmeerd heeft behouden, tusschen al die wit-gepleisterde, form- en karakterlooze huizen.

... Het glanspunt van Oostende is de "Zeedijk" en het strand. Die zoogenoemde Zeedijk wordt geformd door de uiterste ry duinen

.../...

aan den zee kant, die de eigenlike stad van het strand scheidt. Deze duinry is over eene lengte van anderhalf kilometer en eene breedte van dertig meter geslecht, dat is : afgeplat en effen gemaakt, en bevloerd met zeer groote, vierkante, blaue steenplaten. Naar de landzyde wordt deze dijk of dam, die tien meter hoog is, omzoomd door schoone, groote gebouen, in gesloten ry, huis aan huis, gasthoven, koffi- en ververschingshuizen en dergelijke inrichtingen, de eene al weelderiger als de andere, prachtige winkels vol kostbare waren, byzondere woonhuizen, enz. Deze gebouen zijn allen in schoone bouorde, velen in vlaamschen herboorte-stijl opgetrokken. Aan het zuidwestelike einde van den dijk verheft zich het badhuis, met overgroote weelde ingericht, als een uit der mate groot paviljoen ; en daar nevens de schoone villa van den koning der Belgen, in zwitserschen stijl geboud.

Zuidwestwaarts van den dijk is ook het tot badplaats ingerichte strand, dat hier veel breeder is als aan den hollandschen wal ; wel eens zoo breed. De dijk loopt aan de zeezyde, waar hy geheel met basaltblokken bedekt is, glooiend af. Drie zware basaltsteenen zeebrekers strekken zich, rechthoekig van den dijk wykende en dien beschuttende, verre in zee uit. Als het flood is, bespoelt de zee den voet van den dijk, en by eene frissche bries breken de golven tegen de glooiing. Het schouwspel dat die breede en vlakke Zeedijk, van vroolike, welgekleede wandelaars wemelende, dat die schoone gebouen opleveren, dat breede strand vol badgasten, badkoetsen, tentjes, enz, die heerlike zee, in den zonneschijn blinkende en flikkerende, en veelal verlevendigd door talryke visschersvaartuigen en door stoombooten, is geheel eenig schoon.

(vervolgt)

Louis Paulhan had dit toestel in 1907 in een krantenwedstrijd voor modelbouw van vliegtuigen gewonnen. Maar hij beschikte niet over voldoende geld om een motor ervoor te kopen en hij zag zich verplicht om zijn toestel in een ruimte op te bergen. Pas in 1909 kon hij enkele vrienden ervan overtuigen om hun spaarcenten bijeen te leggen om bij de gebroeders Laurent en Gustave Seguin de eerste bruikbare Gnome motor aan te schaffen. Zij stichtten toen de "Société d'Aviation", reviseerden de ondertussen twee jaar oude Voisin, installeerden de 50 PK motor Gnome en schreven het vliegtuig in om aan de vliegfeesten deel te nemen. Louis Paulhan leerde ermee vliegen, M. Roger kreeg de functie van directeur en impressario en Miscarolle fungeerde als mecanicien. Het gewonnen geld zouden ze dan onder elkaar verdelen. Toe de "Société d'Aviation" naar Oostende kwam, bevond Henri Brégi zich eveneens in hun gezelschap. Hij was een Frans ingenieur en gekend autorenner, die zich te Doornik voorlopig bij Paulhan had aangesloten om de knepen van het beroep van "opvlieger" aan te leren en in afwachting dat de firma Voisin hem zijn bestelde toestel zou leveren. (Hij behaalde het vliegbrevet nr.26 op 21 december 1909 en vertrok kort daarop naar Zuid-Amerika) Als tegenprestatie hielp hij Miscarolle bij het onderhoud en het op punt stellen van het vliegtuig.

De eerste proef. In amper drie uur knutselden Miscarolle en Brégi, geholpen door de garagehouders Williame de Voisin van Paulhan in elkaar. Na de laatste controles duwden zij, geholpen door enkele leden van de A.C.O.L. het vliegtuig "Octavie nr 3" genoemd, naar het strand. Omstreeks 18 uur stond het ter hoogte van de Luikstraat startklaar op het harde zand. Een dichte menigte omringde het toestel en de enkele aanwezige politiemannen slaagden er niet in om de opdringerige nieuwsgierigen op een veilige afstand van het vliegtuig te houden. Trouwens zij zelf waren zodanig benieuwd in het mechanisch tuig, dat zij, zich van geen gevaar bewust, zich alleen bekommerden om hun bevoorrechte plaats vooraan te behouden.

Na zovele ontgoochelingen hoopten de badgasten eindelijk eens een echte vlucht te kunnen bijwonen. Velen onder de aanwezigen wacnten reeds sedert juni in Oostende om het ongelooflijke met eigen ogen te zien en zij vonden het dan ook zeer normaal dat zij van nabij het wonderding mochten bewonderen.

(vervolgt)

W. MAJOR

1975 JAAR VAN HET BOUWKUNDIG ERFGOED.

Het meest bedreigde Oostendse monument van het jaar,
de KONINKLIJKE GALERIJEN.

De Koninklijke Galerijen werden tussen 1904 en 1906 gebouwd naar de plannen van de beroemde Franse architect Charles Girault (1851-1932) die ook de bouwmeester was van het "Petit Palais", aan de Champs Elysees te Parijs.

De 700.000 fr. die oorspronkelijk bestemd waren voor de bouw bleken onvoldoende en de kostprijs die uiteindelijk op liep tot 1.500.000 fr. werd door Leopold II bijgesteld met als enige voorwaarde dat hij en zijn opvolgers het terras boven de Galerij mogen blijven gebruiken.

Vele steden in ons land houden in bepaalde wijken hun typische sfeer. In Oostende werd veel van het typische sedert lang weggebombardeerd en wat overbleef afgebroken.

Waarom zou Oostende op dit gedeelte van de Zeedijk haar sfeer van 1900 niet mogen behouden?

1975 JAAR VAN HET BOUWKUNDIG ERFGOED.

Het meest bedreigde Oostendse monument van het jaar,
de KONINKLIJKE GALERIJEN.

De Koninklijke Galerijen werden tussen 1904 en 1906 gebouwd naar de plannen van de beroemde Franse architect Charles Girault (1851-1932) die ook de bouwmeester was van het "Petit Palais", aan de Champs Elysees te Parijs.

De 700.000 fr. die oorspronkelijk bestemd waren voor de bouw bleken onvoldoende en de kostprijs die uiteindelijk op liep tot 1.500.000 fr. werd door Leopold II bijgepast met als enige voorwaarde dat hij en zijn opvolgers het terras boven de Galerij mogen blijven gebruiken.

Vele steden in ons land houden in bepaalde wijken hun typische sfeer. In Oostende werd veel van het typische sedert lang weggebombardeerd en wat overbleef afgebroken.

Waarom zou Oostende op dit gedeelte van de Zeedijk haar sfeer van 1900 niet mogen behouden?